Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Monetární politika ČNB a aplikace nástrojů

Hana Cebáková

© 2017 ČZU v Praze

Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá monetární politikou České národní banky a aplikací jejich nástrojů. Práce je členěna do dvou částí, teoretické a analytické. Teoretická část se skládá ze tří základních kapitol. První kapitola se zabývá bankovní soustavou a centrální bankou – Českou národní bankou, která aplikuje monetární politiku. Definuje základní znaky, funkce, vznik a zásady činností centrálních bank. V druhé kapitole je vysvětlena monetární politika v obecném pojetí, její nástroje, členění a v neposlední řadě transmisní mechanismus. Třetí kapitola je zaměřena na inflaci, její měření, typy a příčiny. Popisuje cílování inflace a protiinflační politiku.

Analytická část je rozdělena do několika kapitol, ve kterých je uveden vývoj inflace, hrubého domácího produktu, nezaměstnanosti a vybraných nástrojů monetární politiky za období 1996 - 2016. Dále tato část obsahuje regresní analýzu vybraných nástrojů monetární politiky a makroekonomických ukazatelů.

Klíčová slova:

monetární politika, nástroje, centrální banka, Česká národní banka, inflace, cílování inflace

Cíl a metodika

Cílem této bakalářské práce je zhodnotit vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů České republiky a dále zhodnotit vývoj a aplikaci základních nástrojů České národní banky. Teoretická část se bude zabývat monetární politikou, jejím fungováním a nástroji. V souvislosti s monetární politikou se tato část bude dále věnovat centrální bance a inflaci. Analytická část se bude zabývat vývojem vybraných makroekonomických ukazatelů a měnověpolitických nástrojů. Za účelem zjištění závislosti mezi těmito ukazateli a nástroji bude provedena regresní analýza. Sledované období bude zahrnovat data z let 1996 - 2016.

V teoretické části bude sestavena literární rešerše na téma monetární politika České národní banky a využití jejích nástrojů. Bude zpracována na základě studia odborné literatury, popřípadě internetových zdrojů s danou tématikou. Pro práci s daty bude využita empirická analýza časových řad, regresní a korelační analýza. Údaje v časových řadách budou porovnány prostřednictvím bazických a řetězových indexů.

Teoretická část

Teoretická část vysvětluje pojem monetární politika, její nástroje a cíle. Monetární politika se řadí mezi nejdůležitější činnosti centrální banky. Hlavním cílem je udržení cenové stability, které dosahuje prostřednictvým měnověpolitických nástrojů. Tyto nástroje se dělí na přímé a nepřímé. Teoretická část se dále věnuje režimu monetární politiky, který je označován jako cílování inflace.

Analytická část

Analytická část se zabývá národním hospodářstvím. Je zde porovnán podíl jednotlivých odvětví hospodářství z hlediska jejich účasti na tvorbě hrubého domácího produktu v roce 1996 a v roce 2015. Z porovnání vzešlo, že největší podíl na jeho tvorbě má odvětví průmyslu, a to ve výši 32,1 %. Mezi výraznější změny podílu daných odvětví ve sledovaných letech je zvýšení podílu vědy a techniky o 2,3 % a naopak snížení podílu stavebnictví o 2,3 %.

V této části byla provedena analýza vývoje makroekonomických ukazatelů, které představuje hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost a vývoje vybraných nástrojů monetární politiky, a to konkrétně diskontní, repo a lombardní sazby, měnového kurzu, devizových rezerv a povinných minimálních rezerv. Z analýzy je zřejmé, že hrubý domácí produkt je dlouhodobě rostoucí, inflace je z dlouhodobého hlediska klesající a nezaměstnanost měla klesající trend, přičemž v roce došlo k jejímu zvýšení.

Z analýzy vývoje úrokových sazeb v období 1996 - 2003 je patrný klesající trend z důvodu expanzivní politiky České národní banky. V dalším sledovaném období 2004 – 2008 došlo ke zvýšení úrokových sazeb. Příčina byla hospodářská krize. Od roku 2009 se úrokové sazby snižovaly. V roce 2012 Česká národní banka stanovila sazby, které platí dodnes – lombardní sazby 0,25 %, diskontní sazby a repo sazby činí 0,05 %.

Čtvrtým analyzovaným nástrojem byl měnový kurz EUR/CZK. Od roku 2014 je úroveň kurzu 27 EUR/CZK, kterou by si měl udržet přibližně do poloviny roku 2017, kdy z důvodu dodržení 2% inflačního cíle, dojde k posílení měny.

Dále byl analyzován vývoj devizových rezerv. Z analýzy vyplynul rostoucí trend těchto rezerv. Příčina jejich nárůstu je například příliv fondů z EU, které se z důvodu

mírného přebytku v platební bilanci, směřují právě do rezerv. Dalším důvodem, je zhodnocení rezerv, kdy Česká národní banka "přebytky" prodávala na trhu za účelem udržení devizových rezerv stabilní. Tyto operace však v současně době nejsou reálné, neboť cílem České národní banky je udržet měnový kurz na stávající hladině. Kdyby prodala devizové rezervy, euro by znehodnotilo domácí měnu.

Posledním analyzovaným nástrojem monetární politiky byly povinné minimální rezervy. Od roku 1996 do roku 1999 výše těchto rezerv klesala. Od roku 1999 až do současnosti jejich výše činí 2 %.

Závěr

Za účelem zjištění závislosti mezi vybranými makroekonomickými ukazateli a měnověpolitickými nástroji byly jednotlivé ukazatele a nástroje podrobeny regresní analýze. První sledovanou dvojicí byl hrubý domácí produkt a repo sazba. Z analýzy vyplynula silná a nepřímá závislost mezi těmito veličinami, tedy s klesající repo sazbou dochází k růstu hrubého domácího produktu.

Závislost hrubého domácího produktu a lombardní sazby, hrubého domácího a diskontní sazby je totožná. Důvodem je podobný vývoj předmětných sazeb. Výsledkem analýzy je střední a nepřímá závislost, tedy s klesající lombardní či diskontní sazbou dochází k růstu hrubého domácího produktu.

Čtvrtou dvojicí byl hrubý domácí produkt a měnový kurz EUR/CZK. Sledované období u této dvojice bylo od roku 1999 do roku 2015. Důvodem bylo zavedení eura jako devizové měny právě v roce 1999. Výsledkem analýzy byla opět nepřímá a silná závislost mezi zkoumanými veličinami. S klesajícím měnovým kurzem EUR/CZK dochází k nárůstu hrubého domácího produktu.

V případě porovnání hrubého domácího produktu a devizových rezerv byla zjištěna přímá a silná závislost, což znamená, že s klesajícími devizovými rezervami, dojde k poklesu HDP.

Analýze byla také podrobena inflace a již zmíněné sazby diskontní, lombardní a repo sazba. Jak již bylo uvedeno, vývoj těchto sazeb je podobný. Výsledkem analýzy

byla silná a přímá závislost mezi veličinami, což představuje pokles inflace při snížení dané sazby.

Posledním párem, u kterého byla zjišťována závislost, byla inflace a měnový kurz EUR/CZK. Z analýzy vzešla velmi slabá závislost, což znamená, že vývoj měnového kurzu v podstatě nemá vliv na vývoj inflace.

Monetární politika patří mezi nejdůležitější činnosti České národní banky. K plnění cílů monetární politiky používá své nástroje. Nejčastěji je využívána úroková míra – repo sazba. Tato skutečnost je potvrzena dle provedené analýzy mezi dvojicemi hrubým domácím produktem a repo sazbou, inflací a repo sazbou, kdy mezi zkoumanými veličinami byla nejvyšší závislost.

Použitá literatura

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. Makroekonomie - teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. Základy financí. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3.

JÍLEK, Josef. Peníze a měnová politika. Praha: Grada, 2004. Finance (Grada). ISBN 80-247-0769-1.

REVENDA, Zbyněk. Peněžní ekonomie a bankovnictví. 5., aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-240-6.

REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovnictví. 3., aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2011. ISBN 978-80-7261-230-7.